FÄRGELANDA KOMMUN

Riktlinjer för insatser utan individuell behovsprövning

Dokumenttyp Riktlinje	**Dokumentnamn** Riktlinjer för insatser utan individuell behovsprövning	**Antagen** 2025-11-24	**Antagen av** Socialnämnden
Dokumentägare Omsorgskontoret, sektor omsorg	**Dokumentansvarig** Kvalitetschef	**Version** 1	**Giltighet** Tills vidare
Dokumentinformation			**Diarienummer** SN 2025/141
Ämnesområde Insatser enligt socialtjänstlagen		**Intranät** Ja	**Hemsida** Ja
Andra regelverk som omnämns Socialtjänstlagen (2025:400)			

Innehållsförteckning

Syfte....3
Bakgrund....3
Insatser som socialnämnden erbjuder utan behovsprövning....4
Insatser inom ramen för avtalssamverkan....4
Insatser inom omsorgskontorets verksamhet....4
Insatser inom öppenvårdsenhetens verksamhet....4

Bilaga 1: Enhet mot våld i nära relationer, insatser utan behovsprövning
Bilaga 2: Barnahus, insatser utan behovsprövning
Bilaga 3: Mini-Maria Norra, insatser utan behovsprövning

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra hur socialnämnden i Färgelanda kommun tillämpar möjligheten att tillhandahålla insatser för personliga behov utan individuell behovsprövning, i enlighet med 11 kap. 5 § socialtjänstlagen (2025:400), SoL.

Bakgrund

I och med den nya socialtjänstlagen, som trädde i kraft den 1 juli 2025, ges socialtjänsten möjlighet att erbjuda vissa insatser utan föregående behovsprövning. Syftet är att öka tillgängligheten, främja förebyggande arbete och möjliggöra snabbare stöd till personer i behov, utan att invänta en fullständig utredning.

Insatserna kan vara:
- Universella (tillgängliga för alla)
- Selektiva (riktade mot riskgrupper)
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser)

Målgrupper kan till exempel vara barn, äldre eller personer med funktionsnedsättning, utifrån fastställda kriterier.

Individbaserade insatser som ges utan behovsprövning dokumenteras på personlig nivå. För universella och selektiva insatser sker dokumentation utan personidentifierande uppgifter, och istället baseras på uppgifter som ålder och kön.

Insatser som socialnämnden erbjuder utan behovsprövning

Nedan följer de insatser som nämnden beslutat att erbjuda utan behovsprövning.

Insatser inom ramen för avtalssamverkan

Se bilaga 1 till 3.

Insatser inom omsorgskontorets verksamhet

Anhörigstöd

- Anhörigstöd innebär stödinsatser som riktar sig till personer som vårdar eller stöttar en närstående, exempelvis en familjemedlem med sjukdom, funktionsnedsättning eller beroendeproblem.
- Samtalen är av rådgivande karaktär och dokumentationen ska inte innehålla uppgifter om enskildas personliga förhållanden.
- Universella (tillgängliga för alla).

Insatser inom öppenvårdsenhetens verksamhet

ABC: **Gruppverksamhet**.

- Erbjuds i öppenvårdens lokal eller samverkanspartners lokal, vid 5 tillfällen per grupp á 2,5 timmar.
- Målgrupp; Föräldrar med barn i åldrarna 3–12 år, folkbokförda i Färgelanda kommun.
- Universella (tillgängliga för alla).

Öppna förskolan

- Öppna förskolan är ett samarbete mellan socialtjänsten och kyrkan där man möter föräldrar och barn gemensamt i kyrkans församlingshem måndagar eller torsdagar 09,30–12,00.
- Målgrupp; Barn 0–1 år där syskon kan följa med.
- Universella (tillgängliga för alla).

Återfallsprevention

- En manualbaserad metod som erbjuds både enskilt och i grupp i öppenvårdens lokaler upp till 10–12 ggr, en timma per tillfälle.
- Målgrupp; Vuxna 18 år och äldre folkbordförda i Färgelanda kommun med beroendeproblematik som rör alkohol, narkotika, läkemedel, tobak eller spel.
- Erbjuds även som insats efter utredning.
- Universella (tillgängliga för alla).

Råd- och stöd

- Kortvarig rådgivning som innefattar en till två samtal. Vid behov av fler samtal övergår insatsen till individuella samtal och familjesamtal.
- Målgrupp; Barn och unga samt vårdnadshavare, vuxna med riskbruk, skadligt bruk, beroende och våld i nära relation.
- Universella (tillgängliga för alla).

Craft manualbaserad metod

- Insatsen erbjuds till anhöriga som är medberoende på öppenvården 10–12 samtal en timme per gång, man kan även jobba i grupp 6–12 personer 2 tim per gång.
- Målgrupp; närstående personer med riskbruk, skadligt bruk och beroende av alkohol eller narkotika. En närstående kan vara kan vara partner, syskon, förälder, barn eller vän. Erbjuds till anhöriga som är folkbokförda i Färgelanda kommun.
- Erbjuds även som insats efter utredning.
- Universella (tillgängliga för alla).

PYC (parenting young children)

- Hembaserat och individuellt föräldrastödsprogram. Erbjuds i det egna hemmet, vanligtvis under 5–8 månader där varje tillfälle är 1 timme.
- Målgrupp; Föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning eller andra kognitiva svårigheter som har barn i åldrarna 0–6 år, kan anpassas till föräldrar med lite äldre barn. Folkbokförda i Färgelanda kommun. Föräldrar med behov att stärka förmåga till omvårdnad om och samspel med sitt barn. Erbjuds även som insats efter utredning.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

FFT (Funktionell familjeterapi)

- Manualbaserad familjeterapi. Erbjuds i öppenvårdens lokaler, vid vanligtvis 12 tillfällen á 1 timme.
- Målgrupp; familjer med ungdomar i åldrarna 11–18 år med utagerande beteendeproblematik, kriminalitet eller riskbruk, skadligt bruk och beroende. Erbjuds även som insats efter utredning.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

Individuella samtal och familjesamtal

- Insatsen erbjuds i öppenvårdens lokaler vid vanligtvis upp till 12 tillfällen á 1 timme.
- Målgrupp; Enskilda vuxna, vuxna par, familjer, enskilda ungdomar över 15 år. Folkbokförda i Färgelanda kommun. Personer med små eller stora problem i vardagen. Rådgivning och stöd kring exempelvis; dåligt mående, kommunikationssvårigheter, relationssvårigheter, föräldraförmågor, svårigheter med vardagsrutiner, kost, motion, alkohol, med syfte att främja motivation och beteendeförändring.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

ART (Agressive replacement training)

- Manualbaserad metod. Individuella samtal eller i grupp. Metoden handlar om moral, social färdighetsträning, ilskekontroll och att hantera känslor.
- Målgrupp; Ungdomar 12–20 år med betydande brister i sociala färdigheter skall vara folkbordförda i Färgelanda kommun.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

Drogtest

- Individuell provtagning. Erbjuds i öppenvårdens lokaler. Drop-in tider mandagar och fredagar kl. 09-10. Ingen anmälan krävs, individen kan komma till öppenvården oanmäld.
- Målgrupp: Vuxna över 18 år, Ungdomar över 15 år.
- Barn under 15 år i sällskap med vårdnadshavare, folkbokförda i Färgelanda. Män och kvinnor med riskbruk, skadligt bruk och beroende. Erbjuds även inom ramen för en insats efter utredning där drogtest kan skickas till laboratorium för analys.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

CRA (Community Reinforcement Approach)

- Manualbaserad metod**.** Syftar till att hjälpa personer till ett drogfritt liv. Faktorer som främjar drogfrihet i personens närmiljö förstärks med faktorer som främjar att droganvändningen minskar
- Målgrupp; Vuxna 18 år och äldre med riskbruk, skadligt bruk, beroende av alkohol eller narkotika vid 10–12 tillfällen i öppenvårdens lokaler. Erbjuds till personer folkbordförda i Färgelanda kommun.
- Erbjuds även som insats efter utredning.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

Samtal om våld

- Insatsen erbjuds i öppenvårdens lokaler vid 10–12 tillfällen 1 timme åt gången.
- Målgrupp: Personer som har utövat våld i nära relationer. Erbjuds vuxna personer som är folkbokförda i Färgelanda kommun.
- Erbjuds även som insats efter utredningen.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

Samtal om frihet

- Insatsen erbjuds i öppenvårdens lokaler vid 10–12 tillfällen 1 timme åt gången.
- Målgrupp: Personer som har varit utsatta för våld i nära relationer, folkbokförda i Färgelanda kommun.
- Erbjuds även som insats efter utredningen.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

Re PULSE (styr dina impulser)

- Individuell samtalsmetod som bygger på träning att få tankar, känslor och beteende att samverka för att kunna gå från ett impulsivt beteende till ett kontrollerande beteende och klokt agerande. Anpassas efter varje person och bygger på ett kognitivt synsätt. Erbjuds i öppenvårdens lokaler vid 10–12 tillfällen 1 timme åt gången.
- Målgrupp: Barn i skolåldern och uppåt som har svårigheter att styra sina impulser, folkbokförda i Färgelanda kommun.
- Indikerade (individuellt anpassade stödinsatser).

Bilaga 1 - Enhet mot våld i nära relationer

Insatser utan behovsprövning

Rådgivning

Rådgivning; Allmän

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till personer över 15 år med erfarenhet av våld i nära relation, sexuella övergrepp, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel för sexuella ändamål. Rådgivningen är en kort individuell insats, upp till tre gånger, med möjlighet till orienterande samtal, råd och stöd. I insatsen används metoden MI och screeningverktygen FREDA, SARA, Patriark samt screening för PTSD. Insatsen syftar till att vara trygghetsskapande och ge vägledning till att leva ett liv fritt från våld.
- Villkor: Personer från 15 år, folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enhet mot våld i nära relationers avtalskommuner (insatsen bedöms lämplig att ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke, då den möjliggör tidiga insatser och sänker tröskeln för stöd).
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Rådgivning; Schyssta relationer

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till ungdomar som önskar samtala om våld i kärleksrelationer. Rådgivningen är en kort individuell insats, upp till tre gånger, och syftar till att förebygga våld och främja jämställdhet.
- Villkor: Ungdomar mellan 15-20 år folkbokförda i Trollhättans kommun (insatsen bedöms lämplig att ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke, då den möjliggör tidiga insatser och sänker tröskeln för stöd).
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Rådgivning; Heder

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till personer över 15 år som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Rådgivningen är en kort individuell insats, upp till tre gånger, med möjlighet till orienterande samtal, råd och stöd. I insatsen används metoden MI och screeningverktygen FREDA, SARA, Patriark samt screening för PTSD. Insatsen syftar till att vara trygghetsskapande och ge vägledning till att leva ett liv fritt från våld.
- Villkor: Personer från 15 år, folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enhet mot våld i nära relationers avtalskommuner (insatsen bedöms lämplig att ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke, då den möjliggör tidiga insatser och sänker tröskeln för stöd).
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Medarbetarsamtal VIN

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till anställda inom Trollhättan Stad med erfarenhet av våld i nära relation. Rådgivningen är en kort individuell insats, upp till fem gånger, med möjlighet till orienterande samtal, råd och stöd samt vägledning. I insatsen används metoden MI och screeningverktygen FREDA, SARA och Patriark, samt screening för PTSD. Insatsen syftar till att öka frisknärvaro och minska sjukfrånvaro utifrån våld i nära relation.
- Villkor: Personer anställda i Trollhättans Stad, i samråd med chef, HR eller Hälsan.
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Föräldrastöd vid våld i familjen

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till vårdnadshavare med erfarenhet av våld i nära relation, som har behov av stöd i sin föräldraroll. Rådgivningen bygger på MI och är en kort insats, upp till tre tillfällen. Samtalen fokuserar på föräldraskap, gränssättning, barnets behov och skydd. Insatsen syftar till att stärka förälderns förmåga att skydda, trygga och stötta sitt barn.
- Villkor: Vårdnadshavare folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enhet mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Stöd till anhörig

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till anhöriga till vuxna personer som utsätts för eller som utövar våld i nära relation. Stödet är en kort individuell insats, upp till fem tillfällen, vilken bygger på MI. Fokus ligger på information, avlastning och gränssättning. Syftet är att minska anhörigas stressnivå och främja deras egen återhämtning, samt stärka deras förmåga att stötta den våldsutsatta/ våldsutövaren utan att involveras i våldsdynamiken.
- Villkor: Personer från 15 år, folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enhet mot våld i nära relationers avtalskommuner (insatsen bedöms lämplig att ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke, då den möjliggör tidiga insatser och sänker tröskeln för stöd).
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Individuellt stöd till våldsutsatta och våldsutövare

Schyssta relationer

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till ungdomar som har erfarenhet av våld i kärleksrelationer. Insatsen innehåller individuella samtal baserade på metoder och verktyg såsom Samtal om frihet, Samtal om våld, MI och TMO. I insatsen ingår även screeningverktygen FREDA och SARA. Schyssta relationer syftar till att stärka den unge och ge kunskap om våld i nära relationer för att kunna bryta våldets konsekvenser samt förebygga våldsamt beteende. Insatsen genomförs i samverkan med Fältenheten inom Förebyggande enheten.
- Villkor: Ungdomar mellan 15-20 år folkbokförda i Trollhättans kommun (insatsen bedöms lämplig att ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke, då den möjliggör tidiga insatser och sänker tröskeln för stöd).
- Dokumentation: Insatsen är ej undantagen dokumentationsplikten.

Samtalsstöd; Heder

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till personer från 15 år som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Insatsen innehåller individuella samtal baserade på MI, och screeningverktyget Patriark. Insatsen syftar till att stärka den unge och hjälpa hen att bryta våldets konsekvenser.
- Villkor: Personer från 15 år folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner (insatsen

bedöms lämplig att ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke, då den möjliggör tidiga insatser och sänker tröskeln för stöd).
- Dokumentation: Insatsen är ej undantagen dokumentationsplikten.

Samtal om frihet

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till vuxna personer som är utsatta för pågående våld i nära relation. Samtal om frihet är en strukturerad samtalsmodell, vilken bygger på inslag av MI, KBT och traumateori. I modellen ingår bland annat kartläggning av känslomässiga konsekvenser av våldet, psykoedukation angående traumatiska band, känsloreglering, exponeringsövningar, träning i självhävdelse samt vidmakthållandeplan. Insatsen syftar till att stärka individen, ge kunskap om våld i nära relationer för att kunna bryta våldets konsekvenser.
- Villkor: Vuxna personer folkbokförda i Trollhättans kommun och i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen är ej undantagen dokumentationsplikten.

Kunskap om våld

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till vuxna personer som lämnat en nära relation där de utsatts för våld. Kunskap om våld är en individuell insats, upp till fem gånger, med fokus på information om våld i nära relationer. Samtalen utgår från en arbetsbok, framtagen utifrån Socialstyrelsens rekommendationer, och innehåller bland annat genomgång av våldet, kris- och traumarespons, normaliseringsprocessen, varningstecken och traumatiska band. Insatsen syftar till att ge kunskap om våld i nära relationer och dess konsekvenser för att förebygga ytterligare utsatthet.
- Villkor: Vuxna personer folkbokförda i Trollhättans kommun och i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen omfattas av undantag från dokumentationsplikten enligt 14 kap 5 § nya SoL, utifrån behov av anonymitet för trygghets- och tillgänglighetsskäl.

Samtalsstöd; Sexuella övergrepp

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till vuxna personer utsatta för sexuella övergrepp, sexuell exploatering eller människohandel för sexuella ändamål. I samtalsstödet ingår individuella samtal med

fokus på psykoedukation och hotbild. Insatsen syftar till att ge personen kunskap om reaktioner och konsekvenser av sexuella övergrepp, samt stärka den psykiska hälsan och självbilden.
- Villkor: Vuxna personer folkbokförda i Trollhättans kommun och i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen är ej undantagen dokumentationsplikten.

Praktiskt stöd

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till vuxna personer som lever i pågående våld eller eftervåld med sociala konsekvenser. I det praktiska stödet ingår hjälp vid processer som är nödvändiga för att leva ett liv fritt från våld. Insatsen ska möjliggöra för personer med erfarenhet av våld i nära relationer att kunna leva ett självständigt liv fritt från våld.
- Villkor: Vuxna personer folkbokförda i Trollhättans kommun.
- Dokumentation: Insatsen är ej undantagen dokumentationsplikten.

Samtal om våld

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till vuxna personer som utövat någon form av lindrigt till måttligt partnervåld, och som inte uppfyller kriterierna för allvarlig personlighetsstörning. Samtal om våld är en individuell behandling, med fokus på känslohantering, våldsanalys, relationsfärdigheter och empatiförmåga. Insatsen syftar till att våldsbeteendet ska upphöra genom ökad känslohantering, förbättrad kommunikation och relationsfärdigheter samt ökad empati.
- Villkor: Vuxna personer folkbokförda i Trollhättans kommun och i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen är ej undantagen dokumentationsplikten.

Gruppverksamhet för våldsutsatta och våldsutövare

Samtalsgrupp VIN, sluten grupp

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till kvinnor utsatta för våld i nära relation. Samtalen sker i en grupp med fasta deltagare vid 10 tillfällen. Insatsen syftar till att ge kunskap om våld i nära relationer, minska de våldsutsattas isolering och stärka personernas förmåga att skydda sig mot ytterligare våld.
- Villkor: Vuxna personer som är folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.

- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.
-

Samtalsgrupp VIN, öppen grupp

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till personer utsatta för våld i nära relation, och består av stödjande samtal i en grupp med löpande intag. Insatsen ska ge kunskap om våld i nära relationer, minska de våldsutsattas isolering och stärka personernas förmåga att skydda sig mot ytterligare våld.
- Villkor: Vuxna personer som är folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Samtal om våld, öppen grupp

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till personer som önskar samtala om och göra en förändring avseende sin ilska, svartsjuka och aggressivitet. Samtalen sker i en grupp med löpande intag. Samtalen fokuserar på ansvarstagande och beteendeförändring.
- Villkor: Vuxna personer folkbokförda i Trollhättans kommun eller i Enheten mot våld i nära relationers avtalskommuner.
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Vetenskap och beprövad erfarenhet

De insatser som Enhet mot våld i nära relationer erbjuder utan behovsprövning utgår i huvudsak ifrån MI (Motiverande samtal) vilket är en evidensbaserad samtalsmetod som syftar till att främja förändringsbenägenhet hos individer. Det finns starkt forskningsstöd för MI inom flera områden, inklusive våld i nära relationer (Miller & Rollnick, 2013). De standardiserade screeningverktygen som används inom rådgivningen och det individuella stödet, dvs FREDA, SARA och Patriark ingår alla i Socialstyrelsens metodguide, men har forskats på i olika grad (Socialstyrelsen, 2019). Effekterna av insatserna Samtal om frihet och Samtal om våld har ännu ej presenterats i några vetenskapliga studier, men då de baseras på traumafokuserad KBT och MI etc. har insatserna indirekt vetenskapligt stöd (samtalomvald.se). Samtal om våld ingår i Socialstyrelsens metodguide, och FoU i Väst har en pågående effektutvärdering av insatsen (Socialstyrelsen, 2023).

Enhet mot våld i nära relationers lokala beprövade erfarenhet visar god effekt av insatserna, vilket bland annat märks genom ökad trygghet, minskad isolering, förbättrad psykisk hälsa och ökad motivation till förändring. Detta har följts upp kontinuerligt genom dokumenterade samtalsutvärderingar, brukaråterkoppling samt återkommande kollegiala reflektioner i metodhandledning. Kortare rådgivningsinsatser fungerar ofta som inkörsport till ytterligare stöd eller behandling.

Bilaga 2 – Barnahus

Insatser utan behovsprövning

Väntrumsbesök (Barnahus egen insats)

- Beskrivning: Insatsen väntrumsbesök riktar sig till medföljande vuxen omsorgsperson (förälder, familjehem eller annan utsedd trygghetsperson) till barn som genomför barnförhör hos Polisen, med anledning av misstanke om våld och/eller övergrepp. Medan barnet förhörs erbjuds omsorgspersonen vägledning och stöttning i befintlig situation samt avstämning kring mående och befintligt stöd kring familjen.
- Villkor: Vuxen omsorgsperson till barn, boende i Trollhättan eller avtalskommun, som genomför barnförhör utifrån misstanke om våld och/eller övergrepp.
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL

Krisstöd till omsorgspersoner (Barnahus egen insats)

- Beskrivning: Krisstödet riktar sig till föräldrar, familjehem eller annan utsedd trygghetsperson till barn inom Barnahus målgrupp (dvs barn och ungdomar 0-18 år som man misstänker har varit utsatta för våld i nära relation, sexuella övergrepp, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuell exploatering och barnfridsbrott, samt barn under 15 år med sexuella beteendeproblem). Krisstödet till omsorgspersonen innebär en till två stabiliserande, vägledande och/eller trygghetsskapande samtal för egen del via samordnare på Barnahus eller BUP-representant. Krisstödet blir aktuellt efter förfrågan från socialtjänst eller polismyndigheten.
- Villkor: Vuxen omsorgsperson till barn, 0-18 år, boende i Trollhättan eller avtalskommun.
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL

Rådgivning; Heder (Samma insats som Enhet mot våld i nära relation erbjuder)

- Beskrivning: Insatsen vänder sig till personer över 15 år som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Rådgivningen är en kort individuell insats, upp till tre gånger, med möjlighet till orienterande

samtal, råd och stöd. I insatsen används metoden MI och screeningverktygen FREDA, SARA, Patriark samt screening för PTSD. Insatsen syftar till att vara trygghetsskapande och ge vägledning till att leva ett liv fritt från våld.

- Villkor: Personer från 15 år, boende i Trollhättan eller avtalskommun.
  (Insatsen kan ges till barn över 15 år utan vårdnadshavares samtycke).
- Dokumentation: Insatsen är undantagen dokumentationsplikten enl. 14 kap 4 § nya SoL.

Bilaga 3 – Mini-Maria Norra

Insatser utan behovsprövning

Innehållsförteckning

Psykosociala insatser
Individuella samtal
Familjesamtal
Anhörigsamtal
Behandling utifrån manualbaserade metoder
ÅP - Återfallsprevention
CRA - Community Reinforcement Approach
A-CRA –
CRAFT – Community Reinforcement Approach and Family Training
HAP – Haschavvänjnings- programmet
CPU –
Cannabisprogram för ungdomar
Första hjälpen vid spelproblem
Till spelfriheten
Återfallsprevention - spelproblem
Råd och stöd
Rådgivning utifrån den unges behov
Gruppverksamhet i form av föräldrautbildningar utan manual
Utåtriktat preventivt arbete
DrogSmart
Samverkan avseende samtliga insatser

Insatser

Psykosociala insatser

Individuella samtal

Målgrupp:
Barn, ungdomar och unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar.

Beskrivning:
Motiverande samtal utifrån MI-metoden.

Syfte:
Insatsen syftar till att motivera ungdomen till förändring och vidmakthållande av förändring, samt för att motivera till vidare behandling.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser. Metodens syfte främjar motivation och förändring av beteende.MI-metoden ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria Norra är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

Familjesamtal

Målgrupp:
Barn, ungdomar och unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar. Insats sker tillsammans med familj.

Beskrivning:
Motiverande samtal utifrån MI-metoden.

Syfte:
Insatsen syftar till att motivera ungdomen till förändring och vidmakthållande av förändring, samt för att motivera till vidare behandling. Insatsen syftar också till ökad förståelse och kunskap för familjen.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser. Metodens syfte främjar motivation och förändring av

beteende. MI-metoden ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria Norra är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

Anhörigsamtal

Målgrupp:
Anhöriga till barn, ungdomar och unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar.

Beskrivning:
Motiverande samtal utifrån MI-metoden.

Syfte:
Insatsen syftar till att stötta och motivera anhörig till ungdom med missbruksproblematik.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: Motiverande samtal (motivational interviewing, MI) är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser. Metodens syfte främjar motivation och förändring av beteende.MI-metoden ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria Norra är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner.

Behandling utifrån manualbaserade metoder

Barnkonsekvensanalys för samtliga manualbaserade metoder

Förslag på gemensam barnkonsekvensanalys för de manualbaserade metoderna: När de manualbaserade metoder övergår till insatser utan behovsprövning stärks barns rätt till skydd (artikel 19), hälsa och utveckling (artikel 6), delaktighet (artikel 12) och icke-diskriminering (artikel 2) enligt barnkonventionen. Genom att insatser kan ges snabbt och utan krav på utredning ökar tillgängligheten för barn och unga med beroendeproblematik och risken för att problemen förvärras minskar. För att säkerställa att barnperspektivet bevaras och att grundorsaker till problemen inte förbises, behöver risk- och skyddsfaktorer beaktas och tydliga rutiner säkerställas för att identifiera behov av vidare insatser, liksom att orosanmälan görs vid behov. Olika grupper av barn och unga kan påverkas på olika sätt av skadligt bruk och beroende. Flickor kan behöva särskilt stöd eftersom deras beroendeproblematik ofta samvarierar med psykisk ohälsa och annan utsatthet. Pojkar riskerar att få sina svårigheter normaliserade och därmed underskattade. Barn och unga med annan könsidentitet kan förbises om insatsen inte utformas med ett inkluderande förhållningssätt.

ÅP - Återfallsprevention

Målgrupp:

Ungdomar/unga vuxna med beroendeproblem som rör alkohol, narkotika, läkemedel, tobak eller spel

Beskrivning:

Återfallsprevention är en form av kognitiv beteendeterapi (KBT) och bygger på social inlärningsteori och kognitiv psykologi. En kurs i återfallsprevention omfattar moment såsom: Kartläggning av risksituationer: tankar, känslor och beteenden som utlöser sug efter alkohol. Strategier för att hantera sug. Kartläggning av positiva och negativa konsekvenser av både drickande och nykterhet. Olösta problem som riskfaktor för återfall – problemlösning. Att kunna tacka nej till alkohol. Tidiga varningssignaler och riskabla beslut. Nödplaner vid oväntade och omtumlande händelser.

Syfte:

Att förebygga återfall i missbruk och beroende

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: Återfallsprevention ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Socialstyrelsen rekommenderar behandlingsmetoden vid beroende av alkohol, bensodiazepiner, cannabis, centralstimulerande preparat och opioider. Den har god effekt på att minska återfall, öka drogfrihet och förbättra följsamhet till behandling. RCT-studier visar att KBT-baserad återfallsprevention signifikant minskar alkoholkonsumtion bland ungdomar 13–18 år.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria Norra är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

CRA - Community Reinforcement Approach

Målgrupp:
Unga vuxna med skadligt bruk eller beroende av alkohol eller narkotika

Beskrivning:
CRA är en manualbaserad metod för behandling av skadligt bruk eller beroende av alkohol eller narkotika. Metoden bygger i huvudsak på inlärningspsykologi och kognitiv beteendeterapi. CRA innehåller flera procedurer som kan användas i den ordning som bäst gynnar och snabbast förstärker ett drogfritt beteende. De viktigaste delarna är: funktionsanalys av alkohol- och narkotikaanvändning. Kartläggning av drogfritt beteende. Öka drogfria aktiviteter. ”Tacka-nej-färdigheter”. Problemlösning och kommunikationsfärdigheter. Återfallsprevention.

Syfte:
Att hjälpa personer till ett drogfritt liv. Faktorer som främjar drogfrihet i personens närmiljö förstärks medan faktorer som främjar droganvändningen minskas

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: CRA ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Metoden rekommenderas av

Socialstyrelsen eftersom den har god effekt vid beroende, särskilt i kombination med andra metoder som återfallsprevention. En systematisk översikt av 11 RCT-studier visar att CRA är mer effektiv än sedvanlig behandling vid alkohol- och kokainberoende särskilt i kombination med incitamentsbaserade inslag.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

A-CRA –

Målgrupp:
Ungdomar/unga vuxna med skadligt bruk eller beroende av alkohol eller narkotika.

Beskrivning:
A-CRA är en manualbaserad metod för behandling av skadligt bruk eller beroende hos ungdomar, utvecklad utifrån metoden CRA. A-CRA innehåller 19 procedurer som syftar till att förstärka ett drogfritt beteende hos ungdomar. Innehållet är i stort sett detsamma som i CRA och omfattar: Funktionsanalys av användning och drogfritt beteende. Ökning av drogfria aktiviteter. ”Tacka-nej-färdigheter”. Problemlösning. Kommunikationsfärdigheter. Återfallsprevention.

Syfte:
Att hjälpa ungdomen till ett liv i drogfrihet och en mer hälsosam livsstil, samt att främja positiva sociala aktiviteter och relationer.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: A-CRA ingår Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Programmet rekommenderas av Socialstyrelsen då det har visat sig vara effektivt för ungdomar med missbruksproblematik. En studie med 419 unga vuxna som genomgått A-CRA visade signifikant minskad användning av opioider, alkohol och cannabis.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria Norra är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

CRAFT – Community Reinforcement Approach and Family Training

Målgrupp:
Närstående till personer med skadligt bruk eller beroende av alkohol eller narkotika som både vill hjälpa sig själv och stödja den andre till förändring.

Beskrivning:
CRAFT är en icke-konfrontativ manualbaserad metod för närstående till personer med substansbruk, utvecklad utifrån metoden CRA. Metoden syftar till att: Stärka positiva beteenden hos den beroende personen, till exempel nykterhet. Minska belöning för oönskade beteenden, som påverkat tillstånd.

Syfte:
Att förbättra livskvalitet och den egna hälsan för den närstående, att den närstående ska få stöd i att uppmuntra och hjälpa personen med skadligt bruk eller beroende att bli mottaglig för och söka behandling, stärka familjerelationer och minska konsumtion av alkohol eller narkotika, samt minska den närståendes eventuella känsla av skuld.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: CRAFT ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Den har dokumenterad effekt för att öka sannolikheten att personen med missbruk söker hjälp. En systematisk översikt visar att CRAFT är en effektiv metod för att få motvilliga att påbörja behandling. Ungefär två tredjedelar av deltagarna i CRAFT fick sina närstående att söka behandling efter i genomsnitt 4–6 sessioner.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

HAP – Haschavvänjnings- programmet

Målgrupp:
Unga vuxna med skadligt bruk eller beroende av cannabis och som vill sluta använda drogen.

Beskrivning:
HAP har en kognitiv-beteendeterapeutisk (KBT) orientering med fokus på integration av känslor, kognitiv utveckling och beteendeförändring. Programmet tar hänsyn till cannabisens påverkan på kognition och är uppdelat i tre faser: Medicinsk fas (vecka 1–2): Fokus på medicinska effekter. Psykologisk fas (vecka 3–4): Fokus på psykiskt mående. Social fas (vecka 5–6): Fokus på återfallsprevention. Hemuppgifter och urinprov ingår. Uppföljning sker efter 2–3 månader.

Syfte:
Att påverka droganvändningen, tankemönster samt psykologisk och social kompetens.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: HAP ingår i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Trots att det vetenskapliga underlaget är otillräckligt, har HAP stöd i beprövad erfarenhet och används ofta i praktiken med goda resultat för att minska cannabisanvändning. Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

CPU –

Målgrupp:
Ungdomar/unga vuxna som använt cannabis samt deras närstående. Insatsen passar de ungdomar som är för unga för HAP alternativt har använt cannabis i mindre omfattning och därför inte är aktuella för HAP.

Beskrivning:
CPU är en enklare variant av HAP, riktad till ungdomar. Programmet är indelat i tre faser: Medicinsk fas (vecka 1–2): Fokus på medicinska effekter. Psykologisk fas (vecka 3–4): Fokus på ungdomens psykiska hälsa. Social fas (vecka 5–6): Fokus på risksituationer och föräldrainvolvering. Innan programstart hålls ett informationssamtal med ungdom och föräldrar. Två behandlare kopplas in: en för ungdomen och en för föräldrarna. Familjesamtal samt urinprov för drogfrihet ingår. Syskon kan också delta.

Syfte:
Att ungdomar ska få stöd i att sluta med cannabisanvändning och få stöd till fortsatt drogfrihet.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: CPU ingår i Socialstyrelsens metodguide, men omnämns ej i Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Metoden används i svensk praxis men det saknas tillräcklig vetenskaplig evidens för att bedöma dess effekt. Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

Cannabisprogram för ungdomar

Första hjälpen vid spelproblem

Målgrupp:
Ungdomar/unga vuxna som har problem med spel om pengar samt deras närstående.

Beskrivning:
Första hjälpen vid spelproblem är en självhjälpsmanual som innehåller praktiska övningar baserade på Motiverande samtal (MI) och Kognitiv beteendeterapi (KBT). Manualen innehåller verktyg för att: Kartlägga motivitation till förändring. Hantera tankefällor och högrisksituationer. Ta kontroll vöer ekonomi. Hitta alternativ till spel. Återfallsprevention. Förbättre kommunikationsklimatet för anhöriga.

Syfte:
Hjälpa individer att reflektera över sitt spelberoende och fatta egna beslut om förändring, erbjuda konkreta verktyg för att minska eller sluta spela, stärka anhörigas möjlighet att stödja utan att skapa konflikt, samt öka förståelse för spelberoende som ett inlärt beteende som går att förändra.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: Manualen grundar sig på de behandlingsmetoder som har bäst vetenskapligt stöd vid spelproblem, MI och KBT, men själva programmet "Första hjälpen vid spelproblem" har i sig inte presenterats i några peer review-granskade vetenskapliga studier.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

Till spelfriheten

Målgrupp:
Ungdomar/unga vuxna som har ett problematiskt spelbeteende eller lider av spelberoende (spel om pengar).

Beskrivning:
Barn, ungdomar och unga vuxna 13-C17 år

Syfte:
Bidra till en ökad livskvalitet och ett stabilt spelfritt liv

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: Manualen "Till Spelfriheten" baseras på KBT. Det finns gott vetenskapligt stöd för att KBT är en effektiv behandling mot spelberoende. Strukturerad KBT leder till signifikanta minskningar i spelproblem jämfört med kontrollgrupper och resultaten är hållbara över tid. Manualen i sig är dock ej utvärderad i några peer review-granskade vetenskapliga studier.
Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

Återfallsprevention - spelproblem

Målgrupp:
Barn, ungdomar och unga vuxna 13-21 år

Beskrivning:
Samtalsstöd, strategier för att hantera spelimpulser, identifiering av risker

Syfte:
Att minska risk för återfall i spelberoende

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar och deras anhöriga. I fyrbodal som är avtalskommuner

Råd och stöd

Rådgivning utifrån den unges behov

Målgrupp:
Barn, ungdomar och unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar.

Beskrivning:
Individuella samtal, vägledning och stöd kring aktuella frågor och behov kopplat till alkohol, droger eller spel om pengar. Insatsen ges i huvoudsak tillsammans med den unges familj. Insatsen kan dock erbjudas till ungdom från 15 år utan vårdnadshavares samtycke i de fall då kontakt med vårdnadshavare hämmar ungdomens mottaglighet till stöd.

Syfte:
Att ge stöd och skapa lösningar utifrån den unges livssituation

Villkor:
Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar. I fyrbodal som är avtalskommuner

Gruppverksamhet i form av föräldrautbildningar utan manual

Målgrupp:
Föräldrar till barn, ungdomar och unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar som befinner sig i fyrbodal och i avtalskomunerna.

Beskrivning:
Gruppträffar med teman kring föräldraskap, kommunikation, gränssättning kopplat till alkohol, droger eller spel om pengar. Samtalsgruppen leds av en samtalsledare där deltagarna ges möjlighet att dela erfarenheter, lära av varandra och känna igen sig i varandras upplevelser. Insatsen ges som en serie av samtal.

Syfte:
Att stärka föräldrar i sin roll och ge verktyg för stöd hemma

Villkor:
Anhöriga till Barn, ungdomar,unga vuxna 13-21 år som har ett riskbruk, skadligtbruk eller beroende av alkohol, narkotika eller spel om pengar. I fyrbodal som är avtalskommuner

Utåtriktat preventivt arbete

DrogSmart

Målgrupp:
Skolelever åk 6 - åk 1 gymnasiet

Beskrivning:
En drogförebyggande utbildningsinsats som består av föreläsningar, diskussionsövningar och reflektion kring fakta och konsekvenser av drogbruk.

Syfte:
Att sprida rätt och aktuell kunskap om droger i ett förebyggande syfte.

Vetenskap och beprövad erfarenhet:
Vetenskap: DrogSmart är en praktiskt tillämpad insats baserad på beprövade metoder, men har inte själv utvärderats vetenskapligt någon publicerad studie. Vetenskapligt stöd finns indirekt, via den evidens som visar att skolbaserade och kunskapsförmedlande ANDT-program kan vara effektiv. Beprövad erfarenhet: Lokal data för systematisk uppföljning har insamlats, men på grund av att Mini-Maria är en relativt ny verksamhet har ingen utvärdering av insatsen genomförts på aggregerad nivå ännu.

Villkor:
Skolor i fyrbodal där drogsmart idag inte körs.

Samverkan avseende samtliga insatser

Insatserna genomförs i samverkan med Regionhälsan. Att insatsen övergår till IUB är förankrat hos Regionhälsan.